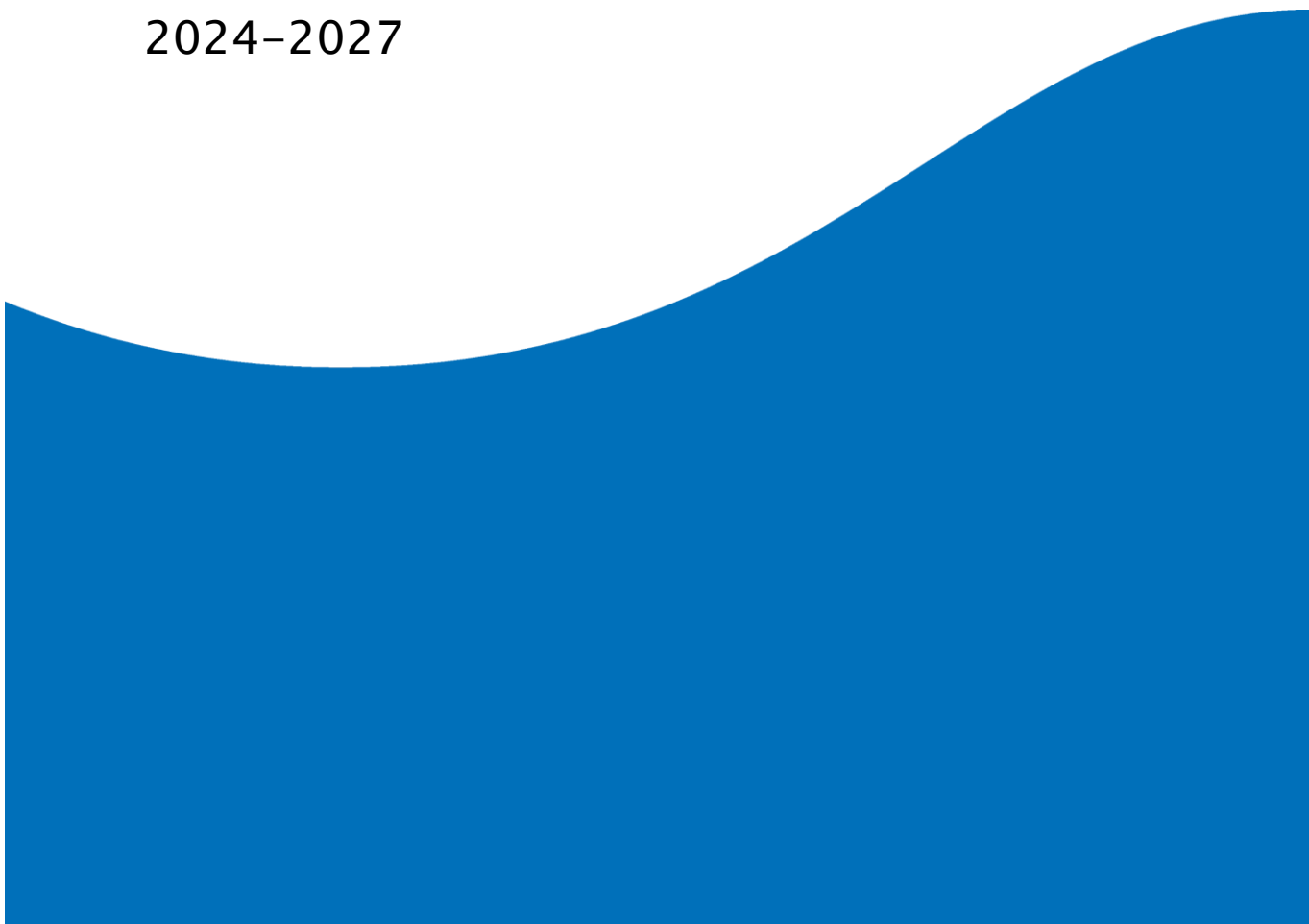

KARLSBORG

Program för social hållbarhet

2024–2027

Gäller för:	Samtliga förvaltningar
Diarienummer:	2023-402
Beslutande:	Kommunfullmäktige
Datum för beslut:	2023-10-23
Paragraf i protokoll:	§ 154
Gäller från och med:	2024-01-01
Dokumentansvar:	Kommunchef och Folkhälsstrateg
Aktualitetsprövning:	Ska ske under första året av varje mandatperiod.

Innehåll

KARLSBORG SKA VARA EN SOCIAL HÅLLBAR KOMMUN.....	2
Bakgrund	2
Hållbarhet.....	3
Social hållbarhet och folkhälsa	3
Sociala bestämningsfaktorer för hälsa	3
Arbetsprocess:	4
VARFÖR ETT PROGRAM FÖR SOCIAL HÅLLBARHET?.....	5
Strategi för arbetet att skapa social hållbarhet.....	6
Statistik	7
Lokala utmaningar	8
Perspektiv	11
Arbetsmodell	11
UPPFÖLJNING.....	12
SLUTORD	12
KÄLLOR.....	12
Nya Källor:	14

Karlsborg ska vara en social hållbar kommun

Utöver program för social hållbarhet som slår fast att Karlsborgs kommun ska arbeta för att vara en socialt hållbar kommun, har Karlsborgs kommun också en vision- Vision 2035. Visionen tillsammans med Program för Social Hållbarhet är exempel på styrdokument som anger hur Karlsborgs kommun ska utvecklas och agerar som vägvisare för en hållbar utveckling av kommunen.

Program för Social Hållbarhet visar vägen i arbetet för en god och jämlik hälsoutveckling för Karlsborgs kommuns invånare. De ska vara ett verktyg i arbetet med att konkretisera fullmäktiges mål om hållbarhet och ska användas i vägledning av beslut, uppdrag och insatser.

Karlsborg Vision 2035 genomsyras av social hållbarhet och slår bland annat fast att kommunen ska upplevas som trygg och med en stark framtidstro. Visionen belyser invånarnas delaktighet och möjligheter till ett gott liv. Samt att Karlsborgs kommun ska vara en lockande plats att bosätta sig och leva på genom att bland annat ha bra förskolor, skolor och ett brett fritidsutbud och vara en av vårt lands mest trygga kommuner. Hela Karlsborgs kommun ska även präglas av engagemang, drivkraft och framtidstro. Vidare ska det ska vara enkelt att i Karlsborg resa och förflytta sig på ett säkert och hållbart sätt. I Karlsborgs kommun ska vi även attrahera och behålla rätt kompetens inom både kommunala, privata och andra aktörers verksamheter. I Vision 2035 lyfts även förutsättningar och möjligheter i varje specifika kommunområde fram. Visionen och program för Social Hållbarhet knyter an till och är förankrade i varandra.

Karlsborgs kommun arbetar med mål- och resultatstyrning utifrån styrkort. Fullmäktiges styrkort är övergripande och bryts ner i nämndernas styrkort. Styrkortet har sin utgångspunkt i Vision 2035 och där social hållbarhet följs upp.

Bakgrund

Kostnaderna för ohälsa är stora både för individer och för samhället. För att må bra behöver alla människor ett socialt nätverk, sköta vår kropp, hitta en plats i samhället där vi trivs och kan utvecklas. Livsvillkor såsom arbete, boende och utbildning, miljö och ekonomi påverkar hur vi mår. Därtill påverkar även individuella faktorer såsom ålder, kön och arv. Folkhälsoarbetet är ett strategiskt, tvärsektorielt och långsiktigt arbete där kommunen har goda möjligheter att påverka folkhälsans utveckling. Fokus ligger på att skapa stödjande livsmiljöer både fysiskt och psykosocialt och ge

möjligheter till goda livsvillkor för alla invånare. Den sociala hållbarheten ska skapa förutsättningar och medverka till att hälsoklyftorna i samhället utjämnas.

Hållbarhet

Hållbar utveckling är en vision och ett försök att ta ett helhetsgrepp på samhällets centrala utmaningar med ett långsiktigt perspektiv. Det handlar om att uppfylla människors behov utan att begränsa kommande generationers utveckling. Hållbar utveckling handlar också om mänsklig välfärd och utveckling, men även om en väl fungerande ekonomi och en hälsosam och livskraftig miljö. För att skapa goda förutsättningar för en god och jämlik hälsa bör åtgärder vidtas inom alla tre dimensionerna för hållbarhet. Alla politiska beslut skall utformas på ett sådant sätt som beaktar de ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenserna i ett längre tidsperspektiv. Under senare år har den sociala dimensionen av hållbar utveckling kommit att betonas allt mer i samhället.

Social hållbarhet och folkhälsa

Arbetet med social hållbarhet tar sin utgångspunkt i de demokratiska värdena och i de nationella folkhälsomålen – goda livsvillkor för alla.

Social hållbarhet handlar om delaktighet & trygghet, jämlikhet & lika rättigheter och En god hälsa & ett gott välbefinnande. De ger god livskvalitet för alla.

Tidiga investeringar i våra barn och unga ger samhället långsiktiga vinster. När fler klarar skolan, väljer att utbilda sig vidare/arbetar och försörjer sig själva följer ett ökat välbefinnande och en förbättrad hälsa.

Folkhälsan beskrivs som en viktig del i av den sociala hållbarheten och en god och jämlik hälsa är en förutsättning för social hållbarhet.

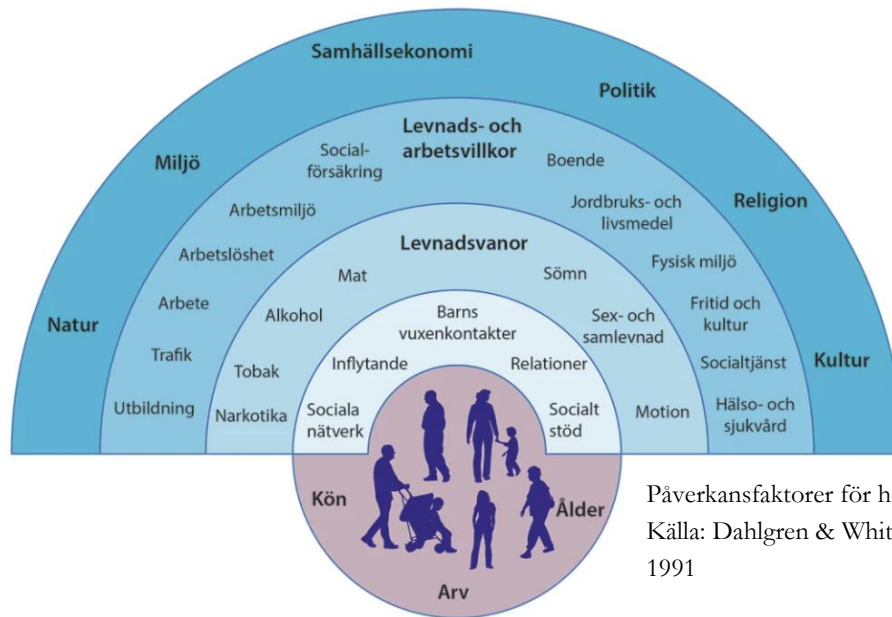
I internationella jämförelser har Sverige och Västra Götaland en god folkhälsa, hög levnadsnivå och minskad dödlighet i ett flertal livsstilssjukdomar. Däremot är de sociala skillnaderna i hälsa tydliga, hälsan har inte förbättrats i utsatta grupper på samma positiva sätt som för befolkningen i sin helhet. Framgångsfaktor i arbetet för social hållbarhet är politisk viljetrytning och organisatoriska beslut.

Sociala bestämningsfaktorer för hälsa

Sociala bestämningsfaktorer för hälsa är de sociala och ekonomiska faktorer som på olika sätt påverkar hur människors hälsa och välbefinnande utvecklas genom livet.

Utbildning, sysselsättning, boende, kultur-och fritid, socialtjänst och hälso- och sjukvård är viktiga sociala bestämningsfaktorer för invånares hälsa. Dessa faktorer påverkas av politiska, sociala och ekonomiska krafter och för att förbättra folkhälsan ska folkhälsoarbetet ha sin utgångspunkt i bestämningsfaktorerna.

Bestämningsfaktorer för hälsan som inte går att påverka med folkhälsoarbete är individuella faktorer såsom ålder, kön och arv.

Påverkansfaktorer för hälsa.
Källa: Dahlgren & Whitehead, 1991

Arbetsprocess:

Arbetet med Program för social hållbarhet startade med diskussioner på folkhälsorådets utvecklingsdag i juni 2017. Samstämningen rådde om att ett strategiskt underlag för arbetet med social hållbarhet bör tas fram, där alla förvaltningar skulle vara med. Med utgångspunkt från dessa diskussioner tog folkhälsostrategen och kommunchefen fram en projektplan för arbetet, som kommunstyrelsens arbetsutskott antog oktober 2017. Det praktiska arbetet med programmet har letts av kommunchef med stöd av en arbetsgrupp bestående av folkhälsostrateg, integrationssamordnare och barnrättssamordnare. Projektgruppen har bestått av ovan nämnda arbetsgrupp, samtliga förvaltningschefer, ekonomichef och personalchef. Kommunstyrelsens arbetsutskott har varit styrgrupp för arbetet.

Nulägesbild med statistik avseende folkhälsa och social hållbarhet i jämförelse med Västra Götaland och riket har granskats. Andra viktiga underlag i arbetet har varit forskning, erfarenheter från andra kommuner och diverse mål- och styrdokument på internationell-, nationell- och regionalnivå. Dialogmöten har genomförts med förvaltningarna, där lokala utmaningar för social hållbarhet i den egna förvaltningen respektive kommunen som helhet tagits fram. Dialog har också skett med Närhälsans vårdcentral samt Folkvandvården. De lokala utmaningarna lyftes in i ett nationellt perspektiv utifrån Agenda 2030 och delades in i livsmiljön och tre livscykelperspektiv.

En prioritering av vilka utmaningar kommunen bör arbeta med och utveckla under de närmsta fyra åren har gjorts. Förvaltningarna har därefter arbetat fram vilka åtgärder som de ska arbeta med. Åtgärderna kan förändras utifrån aktuella behov. Nämnder och råd inom kommunen har informerats om arbetet.

Förvaltningscheferna besvarat en enkät i syfte att följa upp tidigare arbetsprocesser och genomförda folkhälsoinsatser samt samla in viktiga synpunkter för det fortsatta arbetet har. Svaren visar att förvaltningscheferna instämmer i synsättet att social hållbarhet är ett ansvar för alla. Det är viktigt att arbetet bedrivs tvärsektorielt och långsiktigt samt att uppföljningen blir systematisk.

Projektet avslutas när kommunfullmäktige godkänner Program för social hållbarhet och antar modellen för det fortsatta arbetet för social hållbarhet samt en god och jämlik hälsa i befolkningen. Programmet är det första för Karlsborgs kommun, det ska följas upp och revideras vart fjärde år.

År 2022 antog Karlsborgs kommun Vision 2035, program för social hållbarhet förlängdes under 2023 samtidigt som program för social hållbarhet ska revideras i samråd med folkhälsorådets beredningsgrupp.

Vid revidering av programmet har täta samtal med kommunchef och förvaltningschefer skett, för att aktualisera programmet efter nuvarande behov. Karlsborgs kommuns Vision 2035 har tagits i beaktande.

Det är av stor vikt att arbetet bedrivs tvärsektorielt och långsiktigt, samt att uppföljningen blir systematisk.

Varför ett program för social hållbarhet?

Program för Social hållbarhet är ett verktyg i arbetet för att uppnå Vision 2035 där kommunfullmäktiges mål finns konkretiserade. Några av värdeorden som både kommunens politiker och personal arbetat fram kring Vision 2035 är just Hållbarhet, Trygghet och delaktighet, som alla är stora byggstenar för en social hållbarhet. Ambitionen med ett program för social hållbarhet är att folkhälsoarbetet ska bli en naturlig del av verksamheten i hela Karlsborgs kommuns organisation. Detta innebär att både förvaltningar och nämnder tar gemensamt ansvar för att planera och genomföra folkhälsosatsningar med stöd från folkhälsostrategen. Programmet bidrar till att en långsiktig och tvärsektorieell planering av arbetet sker. Det syftar också till att tydliggöra prioriteringen av strategiska åtgärder i arbetet för en socialt hållbar kommun samt att en systematisk tvärsektorieell uppföljning sker. Folkhälsa är ett område som påverkar alla och är allas ansvar.

Strategi för arbetet att skapa social hållbarhet

Förutom att folkhälsoperspektivet återkommer i flera kommunala och regionala styrdokument har Sveriges riksdag skrivit under flera konventioner bland annat om mänskliga rättigheter. Riksdagen har också fattat beslut om nationella målsättningar inom området folkhälsa, jämställdhet, integration och inom ungdoms-, äldre- och handikappolitiken. Under 2015 tillsatte regeringen en kommission för jämlik hälsa som skulle lämna förslag på åtgärder som kan bidra till att hälsoklyftorna i samhället minskar. I juni 2017 lämnade kommissionen sitt slutbetänkande till regeringen. Juni 2018 godkände riksdagen regeringens förslag om en omformulering av det övergripande nationella folkhälsomålet och om en ny målstruktur för folkhälsoarbetet.

Det nya övergripande nationella målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Syftet med förändringarna är att underlätta folkhälsoarbetet på samtliga samhällsnivåer.

Det övergripande folkhälsomålet är indelat i följande åtta målområden

1. Det tidiga livets villkor.
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning.
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö.
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter.
5. Boende och närmiljö.
6. Levnadsvanor.
7. Kontroll, inflytande och delaktighet.
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård.

De globala hållbarhetsmålen Agenda 2030 antogs av FN:s generalförsamling i september 2015. Agendan innehåller 17 mål och 169 delmål och handlar om att avskaffa fattigdom, uppnå jämställdhet, bekämpa klimatförändringen, säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande. Dessutom säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning och en varaktig inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt. Sveriges regering har skrivit under agendan och ansvarar för det svenska genomförandet. Sverige har en ambition att vara ledande i genomförandet av agendan. Den kommunala nivån är länken mellan medborgare och beslutsfattare och är mest lämpade att förena de globala målen med verkligheten på lokal nivå. Kommunen har en viktig roll i genomförandet av Agenda 2030 - agera globalt, handla lokalt.

Prioriterade utmaningar och åtgärder i Karlsborgs kommuns Program för social hållbarhet tar sin utgångspunkt i Agenda 2030 och övriga mål- och styrdokument på internationell-, nationell- och regionalnivå. Utmaningarna och åtgärderna har anpassats till lokal nivå.

I programmet omsätts nedan åtta av de 17 globala målen till lokal nivå.

Statistik

Medellivslängden är något lägre i Karlsborg än i riket. En hög andel ungdomar i Karlsborg är behöriga till gymnasiet.

Ur ett nationellt perspektiv har vi färre kommuninvånare som erhåller ekonomiskt bistånd. Men hälsan är ojämlikt fördelat och denna ojämlikhet är påverkbar. Ojämlikheten har ökat och ökar snabbare i Sverige än i de flesta jämförbara länder.

Psykisk ohälsa är idag ett av de stora folkhälsoproblemen. Statistiken visar att den psykisk ohälsan är störst bland grupper utanför arbetsmarknaden, exempelvis bland studerande, arbetslösa och förtidspensionärer. Personer födda utomlands skattar generellt sämre hälsa än de som är födda i Sverige. Fördelat efter ålder och kön är det unga kvinnor som uppger sämst psykisk hälsa.

Forskning från WHO visar att det går att minska skillnader i hälsa genom att påverka bakgrundsfaktorerna, det vill säga livsvillkor, som påverkar vår hälsa hela livet. Det är dessa samhälleliga villkor som en kommun har störst möjlighet att påverka.

Uppföljningstal för social hållbarhet

Nyckeltal	Karlsborg	Västra Götaland	Riket
Medellivslängd år kvinnor	84	84,4	84,6
Medellivslängd år män	80,9	81	81
Självskattad hälsa (16-84 år) %	66	73	73
Anmälda våldsbrott (antal/100 000 inv)	383	916	964
Invånare med avsaknad av tillit till andra (16-84 år) %	27	28	28
Invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta familjer, %	5,9	7,4	7,8
Långtidsarbetslöshet (25-64 år) %	1,0	1,4	1,6
Valdeltagande i senaste kommunvalet, %	86		80,5
Lönegap median kvinnor- män (anställda i kommunen) kronor	494		100
Behörighet till gymnasiet yrkesprogram %	94,2		85,3
Fullföljer gymnasiet inom 4 år %	75,0		79,8

(Hämtat från Kolada -2022 års siffror)

Lokala utmaningar

Prioriterade områden och åtgärder har anpassats till lokal nivå och med Karlsborgs Vision 2035 i beaktande.

När program för social hållbarhet antogs gjordes bedömningen, att utöver att ha arbetat med tidigare prioriterade områden, var det viktigt att göra det sociala hållbarhetsarbetet till en naturlig del av verksamhetsutvecklingen i kommunens samtliga förvaltningar. Social hållbarhet är idag en naturlig del av kommunens hela utvecklingsarbete. Genom att Vision 2035 berör så många byggstenar i social hållbarhet, tydliggörs än mer alla förvaltningars ansvar i arbetet med social hållbarhet.

Folkhälsoarbete är långsiktigt och tar tid. De tidigare lokalt prioriterade områden som identifierats, uppfattas fortfarande vara aktuella och har under revideringen utökats med ytterligare konkreta aktiviteter utifrån det strategiska dokument som har Vision 2035 som utgångspunkt.

Följande områden fortsätter som utvecklingsområden;

- Goda boendemiljöer åt alla.
- Alla barn och unga ska ges förutsättningar att utveckla sina kunskaper och kompetenser så långt som möjligt.
- Verka för en trygg hemmiljö och fritid för alla.
- Säkerställa invånarnas delaktighet och möjlighet till inflytande.

Goda boendemiljöer åt alla

Förvaltning	Åtgärd
Samhällsbyggnadsförvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • Verka för långsiktig planering för bostäder åt alla i kommunens tätorter. • Framtagande av en ny översiktsplan, bostadsförsörjningsplan, energiförsörjningsplan och vattentjänstplan, nya detaljplaner samt strategiska markförvärv. • Genomförande av Rödesunds Torg med torg och lägenheter
Socialförvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla den fysiska och den sociala miljön på socialförvaltningens boenden.

Alla barn och unga ska ges förutsättningar att utveckla sina kunskaper och kompetenser så långt som möjligt.

Förvaltning	Åtgärd
Barn- och utbildningsförvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • Stärka psykosociala skolmiljön • Skapa ett systematiskt främjande arbete för psykisk hälsa. • Öka andelen ungdomar i arbete eller studier. • Utveckla samverkan mellan skola och näringsliv • Fortsätta utvecklingen av ”Karlsborgsmodellen” - samverkan på riktigt
Socialförvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsätta utvecklingen av ”Karlsborgsmodellen” - samverkan på riktigt.
Kultur- och fritidsförvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • Främja läsande bland barn och unga.
Samhällsbyggnadsförvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • En modernisering och renovering av Carl-Johanskolan • Nybyggnad Strandskolan • Ny anpassad grundskola åk 1 - åk 6 • Ny förskola Karlsborgs tätort och på sikt även i Mölltorp

Verka för en trygg hemmiljö och fritid

Förvaltning	Åtgärd
Kultur- och fritidsförvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • Tillgängliggöra och anpassa kultur- och fritidsutbudet för kommuninvånarna. • Verka för att föreningar kan erbjuda ett varierat utbud av kultur- och fritidsaktiviteter. • Säkerställa att de mötesplatser som förvaltningen erbjuder barn och unga är trygga.

	<ul style="list-style-type: none"> • Utredda förutsättningar för Forsviks bruk som plats för kulturcentrum/Integrera mötesplatser för unga i Forsviks kulturcentrum i samarbete med kulturskolan • Huvudbiblioteket ska utvecklas och Biblioteksfilialerna i Udenäs och Mölltorp ska stärkas utifrån öppettider och utbud • Införande av seniorträffpunkt i Forsvik samt utreda möjligheterna för träffpunkter för ungdom • Byggnation av ny hall vid Moliden
Samhällsbyggnadsförvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • Verka för en långsiktig planering för bostäder åt alla. • Utredda förutsättningar för Forsviks bruk som plats för kulturcentrum/Integrera mötesplatser för unga i Forsviks kulturcentrum i samarbete med kulturskolan
Socialförvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • Minska våld i nära relationer • Utökad samverkan med kultur- och fritidsförvaltningen för att anpassa kultur- och fritidsutbudet i kommunen för socialförvaltningen brukare. • Utredda förutsättningar för Forsviks bruk som plats för kulturcentrum/Integrera mötesplatser för unga i Forsviks kulturcentrum i samarbete med kulturskolan

Säkerställa invånarnas delaktighet och möjlighet till inflytande

Förvaltning	Åtgärd
Barn- och utbildningsförvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • Stärka elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande i skolan.
Kommunledningsförvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeta tillitsstärkande i relationen mellan invånare och kommun. • Utveckla biblioteken till medborgarkontor - en demokratisk arena • Skapa en struktur för medborgarbudget
Kultur- och fritidsförvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • Stärka invånarnas delaktighet och inflytande vid utformningen av det kultur- och fritidsförvaltningen innebär.
Samhällsbyggnadsförvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • Stärka invånarnas delaktighet och inflytande vid utformningen av de fysiska miljöerna i kommunen.
Socialförvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • Säkerställa att alla brukare har en aktuell plan för sina insatser. • Öka informationen om hur synpunkter och klagomål kan lämnas.

	<ul style="list-style-type: none">• Säkerställa att alla brukare tillfrågas om sina upplevelser av sina insatser som ges av socialförvaltningen.• Säkerställa att resultatet av genomförda brukarundersökningar ligger till grund för utveckling av verksamheten.
--	--

Perspektiv

Utmaningarna och åtgärderna som förvaltningarna prioriterat utgår från fyra perspektiv;

- **Livsmiljö** – sociala och fysiska utmaningar hänger ihop. I livsmiljön ingår klimatpåverkan. Lokalt i Karlsborg arbetar vi med *Hållbart Karlsborg* som tar ett samlat konkret grepp kring kommunens verksamheters direkta klimatpåverkan, samt arbetar för att kommunen ska kunna anta fler klimatlöften.
- **Uppväxtvillkor** - en bra start i livet ger förutsättningar för god hälsa och välbefinnande hela livet.
- **Vuxenliv** – förmåga och vilja att produktivt bidra till samhällsutveckling och välstånd.
- **Åldrande** - ett hälsosamt åldrande innebär en livslång process som påbörjas redan när vi föds

Arbetsmodell

Kommunchefen med stöd av förvaltningscheferna och folkhälsostrateg leder arbetet. Varje nämnd och förvaltning ansvarar för att ta fram verksamhetsspecifika mål och styrta utifrån valda åtgärder samt planerar de aktiviteter som förvaltningarna ska genomföra. Arbetet ska vara förankrat i kommunens vision och beslutas av respektive nämnd.

Arbetet ska integreras i nämndernas ordinarie verksamhet och följs upp årligen genom uppföljnings- och rapporteringssystemet Stratsys. En tvärspektoriell uppföljning sker årligen för eventuell justering av uppsatta mål och styrta. En revidering av Program för social hållbarhet bör göras varje ny mandatperiod.

Ett socialt hållbart samhälle kräver att alla sektorer i samhället är involverade och bidrar. Både den offentliga sektorn, men även näringslivet och civilsamhället utgör stora byggstenar i social hållbarhet. Arbetet för social hållbarhet berör alla nämnder och förvaltningar. För att insatserna ska bli effektiva och framgångsrika krävs att arbetet bedrivs långsiktigt, tvärspektoriellt, målinriktat och strategiskt. Genom att arbetet bedrivs med en helhetssyn på kommuninvånarnas livsmiljöer och livsvillkor kan insatserna lättare samordnas över förvaltningsgränserna och tillsammans med andra aktörer.

Uppföljning

Uppföljning av programmet och utvecklingen av den sociala hållbarheten sker kontinuerligt under året via kommunens uppföljnings- och rapporteringssystem Stratsys samt i kommunens årsredovisning. Inför revidering av Program för social hållbarhet görs en tvärssektoriell uppföljning utifrån föregående fyraårsperiod. Uppföljningen på kommunnivå kan utgå från de nyckeltalssamlingar och indikatorer som finns tillgängliga, framtagna av rådet för kommunala analyser (rka) och Sveriges kommuner och landsting (SKL) och publicerade i Kolada.

Slutord

Ett främjande och förebyggande arbete upphör aldrig – det förändras utifrån nya förutsättningar.

Källor

- Abraham, H (2015). *Vår tids stora sambällsodaning*.
- Albin, M., Jakobsson, K.; Djurfeldt, A. (2012). *Miljöns betydelse för sociala skillnader i hälsa*.
- Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Sveriges kommuner och landsting (2014). *Öppna jämförelser- Folkhälsa*.
- Folkhälsomyndigheten (2017). *Suicidprevention 2017- En lägesrapport om det nationella arbetet att förebygga självmord*.
- Folkhälsomyndigheten (2018). *Folkhälsans utveckling – Årsrapport 2018*.
- Folkhälsokommittén Västra Götaland (2017). *Folkhälsokommitténs handlingsplan för befolkningsinriktad suicidprevention 2018*.
- Förenta nationerna (2015). *Agenda 2030 för hållbar utveckling*.
- Göteborgs stad (2014). *Skilnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg*.
- Karlsborgs kommun (2010). *Vision 2020*.
- Karlsborgs kommun (2018). *Folkhälsa: Välfärdsnyceltal*.
- Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö (2012). *Stadens rumsliga påverkan på hälsa*.
- Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö (2013). *Malmös väg mot en hållbar framtid: Hälsa, välfärd och rättvisa*.
- Länsstyrelsen Västra Götalands län 2018:39(2018). *Regional Strategi för alkohol, narkotika, dopning och tobak ANDTS 2018-2021 – Västra Götalands län*.
- Malmö Stad (2014). *Det fortsatta arbetet för ett socialt hållbart Malmö – inriktning för Malmö stad från 2014*.
- Myndigheten för delaktighet (2016). *En funktionshinderpolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle*.
- Nationella Healthy Cities nätverket (2013). *Hälsöfrämjande stadsplanering*.
- Nilsson, Viveka (2016). *Hållbar kommun – om kommuners arbete med social hållbarhet*.
- Ramböll (2015). *Rapport; processutvärdering- Social hållbarhet och minskade skillnader i hälsa*.
- Regeringen (2000). *Nationella mål för funktionshinderpolitiken*.
- Regeringen (2009). *Nationella mål för integrationspolitiken*.
- Regeringen (2009). *Nationella mål för kulturpolitiken*.
- Regeringen (2014). *Mål för jämställdhet*.
- Regeringen (2014). *Nationella mål för boende och byggande*.
- Regeringen (2015). *Regeringens skrivelse 2015/16:86. En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitik 2016-2020*.

- Regeringen (2016). *Barnkonventionen blir svensk lag – betänkande av Barnrättsutredningen.*
- Regeringen (2016). *En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.*
- Regeringen (2016). *Nationella mål inom jämställdhetspolitiken.*
- Regeringen (2017). *Sverige, Agenda 2030-Rapport till FN:s politiska högnivåforum 2017 om hållbar utveckling.*
- Regeringen (2016). *Skrivelse 2016/17:29 Regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter.*
- Regeringen (2016). *Skrivelse 2016/17:126 Tillsammans mot brott- Ett nationellt förebyggande program.*
- Regeringen (2017). Proposition 2017/18:249. *God och jämlik hälsa- en utvecklad folkhälsopolitik.*
- Regeringskansliet (2009). *Nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd- En vinst för alla.*
- Regeringskansliet (2018). *Sveriges nationella Reformprogram 2018.*
- Skaraborgskommunalförbund (2013). *Kulturplan Skaraborg.*
- Socialutskottets betänkande (2017/2018) SOU26. *En god och jämlik hälsa- en utvecklad folkhälsopolitik.*
- Statens folkhälsoinstitut (2008). *Sammanfattning av slutrapporten; Utjämna hälsoskillnader inom en generation- Jämlikhet i hälsa genom påverkan av de sociala bestämningsfaktorerna (WHO).*
- Statens folkhälsoinstitut (2013). *Främja goda levnadsvanor genom åtgärder i livsmiljön.*
- Statens offentliga utredningar (2016). *Fi 2016:01. I riktning mot en hållbar välfärd.*
- Statens offentliga utredningar (2016). SOU 2016:5. *Låt fler forma framtiden!*
- Statens offentliga utredningar (2016). SOU 2016:55. *Det handlar om jämlik hälsa- Utgångspunkter för kommissionens vidare arbete.*
- Statens offentliga utredningar (2017). SOU 2017:4 *För en god och jämlik hälsa – en utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket.*
- Statens offentliga utredningar (2017). SOU 2017:47. *Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa- Förslag för ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa.*
- Statistiska Centralbyrån (2017) Revideras 2017-05-03. *Statistisk uppföljning av Agenda 2030.*
- Statistiska Centralbyrån (2017). *Slutrapport; Om statistikbaserad uppföljning av Agenda 2030.*
- Sveriges kommuner och landsting (2010). *Hållbar stadsutveckling positionspapper.*
- Sveriges kommuner och landsting (2011). *Göra jämlikt är att göra skillnad - vägledning för jämlik styrning och Ledning.*
- Sveriges kommuner och landsting (2013). *Gör jämlikt- gör skillnad! Samling för social hållbarhet minskar skillnader i hälsa.*
- Sveriges kommuner och landsting (2016). *Minska folkhälsoklyftan- åtgärder för minskade skillnader i hälsa.*
- Sveriges kommuner och landsting (2017). *Barn och Ungas hälsa i Sverige- en beskrivning av nuläget.*
- Sveriges kommuner och landsting (2017). *Helhetsperspektivet på barns och ungas hälsa.*
- Sveriges kommuner och landsting (2018). *Strategi för hälsa.*
- Sveriges kommuner och landsting (2018). *Lokala och regionala initiativ inom Agenda 2030 – exempelsamling.*
- Sveriges kommuner och landsting (2018). *Överenskommelse mellan staten och Sveriges kommuner och Landsting för att stärka jämställdhetsarbetet på lokal och regional nivå 2018-2020.*
- Trollhättans stad (2016). *För ett jämlikt Trollhättan - strategi för social hållbarhet 2016–202.*
- Trollhättans stad (2017). *För ett jämlikt Trollhättan – utmaningar och möjliga vägar framåt.*
- Västra Götalandsregionen (2012). *En mötesplats i världen – kulturstrategi för Västra Götaland.*
- Västra Götalandsregionen (2013). *Samling för social hållbarhet – Åtgärder för jämlik hälsa i Västra Götaland.*
- Västra Götalandsregionen (2017). *Handlingsplan för fullföljda studier, 2017–2020*
- Västra Götalandsregionen (2013). *Västra Götaland 2020 – Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014–2020.*
- Västra Götalandsregionen (2014). *Jämställt Västra Götaland.*
- Västra Götalandsregionen (2015). *Västra Götalands regionala kulturplan.*
- Västra Götalandsregionen (2015). *Vision Västra Götaland – Det goda Livet.*
- VästKom, Västra Götalandsregionen, NSPHiG (2017). *Handlingsplan för psykisk hälsa 2018-2020.*
- World Health Organisation (WHO), Commission on Social Determinants of Health (2008). *Closing the gap in a generation; health equity through action on the social determinants of health.*
- Östgötakommisionen för jämlik hälsa (2014). *Östgötakommisionen för folkhälsa- slutrapport.*

Nya Källor:

Karlsborgs kommun (2022). *Vision 2035*.

Västra Götalandsregionen (2021). *Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021-2030*.

Skaraborgs Kommunalförbund (2022). *Delregional utvecklingsstrategi för Skaraborg 2030*.